BGY

Végszó

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 41. szám, 2020. október 9.

A Dreyfus-filmről írt kritikám kapcsán Ádám Péter, a francia történelem és kultúra jeles szakértője vitatja, hogy a kémügyben kulcsszerepet játszó Walsin-Esterházy őrnagy osztrák–magyar származású arisztokrata volna. Én nem tudom, hogy egy valódi Esterházy lyány balkézről született ivadékának leszármazottja kékvérű-e, ám szerencsénkre ezt egyszer és mindenkorra tisztázta egy másik Esterházy, bizonyos Péter, akinek grófsága és magyarsága elvitathatatlan.

Esterházy Péter:

J’accuse egy rendbehozás

Időnként rendbehozom a világ dolgait. Például német újságokban rendre kijavítom a világtörténelem egy nagy botrányát, az 54-es futballvébén elszenvedett vereséget, amennyiben megírom, hogy ama bizonyos döntőt mi magyarok nyertük 3:2 arányban a szegény németek ellenében. Először géphibának vélték, aztán hogy tréfálok, aztán hogy megőrültem. De mondtam nekik, hogy Petőfi nem alkuszik. Ebbe aztán beletörődtek.

100 éve volt a Dreyfus-pör, amelyben siralmas szerepet játszott egy Esterházy kapitány, sokan ezt a nevet majdhogynem csak a Dreyfus-pörrel hozzák összefüggésbe. Mint a család gyámola utánanéztem a dolgoknak, s megírtam Párizsnak a véleményem *J’accuse* címmel (ha már Zola, legyek kövér) – egy rendbehozás.

Zsakűznek talán nem zsakűz, de azért öntsünk tiszta vizet a pohárba. A francia nemzet – legalábbis innét messziről, majdnem Bukarestből, így látszik – szereti az igazságot. Kapja hát meg.

Rápillantván a családomra, láttam, hogy az nagy. Nagy s gazdag, van benne mindenféle Esterházy, kinek-kinek ízlése szerint, extra large, nyolcbordázatú vagy szárnyas, royalista, demokrata, patrióta, hazaáruló. Így van ez rendjén, gondoltam.

De tévedtem. Ma már kristálytisztán látom: az Esterházyak egytől-egyig, tetőtől-talpig kiváló férfiúak (esetleg hölgyek, bár az igazi *esterházy europaeus* eminensen férfi, legrosszabb esetben hermafrodita), ha pedig mégsem volna kiváló, akkor az – előbb-utóbb – nem is E.

Az E., ahogy mondani szokás, a részletekben lakozik, nézzük tehát a részleteket. Az én nagyapámnak a nagyapjának a nagyapjának a nagyapjának a testvérének az unokájának a húga, Marianne (olvasom Berényi László professzor följegyzéseiben) 1741. október 9-én született. Ezt bajnak nevezni túlzás volna. Még az sem mondható bajnak, hogy huszonöt évvel később egy már nem fiatal nagybácsi, bizonyos marquis de Ginestous, vélhetően unalmában, viszonyt kezdett a félárva rokonnal, mely eredményre vezetett.

– Hahh, minő felfúvódás! – kiáltott föl a kis Marianne anyja, ám a világot látott nagybácsi (illetőleg unokabáty) megnyugtatta őt, és azonnal hivatta saját orvosát, ki vízkórt állapított meg, majd rögvest avval a gazdája által animált ötlettel állt elő, hogy elkísérné paciensét egy gyógyfürdőbe kúrára (magyarul ez majdnem szójáték; obszcén, de vélhetően nehezen lefordítható, de akkor is obszcén), amely majd javulást hozand. Arról nincsen adat, hogy mit értettek javuláson, mindenesetre pár hónap elteltén Marianne fiúgyermeknek adott életet, majd mintegy egészségesen visszatért anyjához, ki igen megörült, hogy elmúlt az a csúnya felfúvódás. Nem sokkal később a háziorvos, doktor Valsin, bemutatta örökbefogadott

fiát, Jean-Marie Auguste-öt. Mármost ennek a Valsin-nek is hamis férfiúnak az unokája volt az inkriminált dreyfus-ös őrnagy vagy kapitány vagy micsoda.

Eddig baj nem történt, csupán zajlott az élet. Az pedig, hogy kitört a francia forradalom, az nem hogy baj nem volt, de éppenséggel a történelem fényes hegyoromja. Ennek folytán azonban, fájdalom, kivégezték a királyi családot, a Marianne nagynénémet pedig, ki jó lábon állt mondott családdal, a Temple-be zárták. Ez se baj, csak kellemetlen.

A baj akkor kezdődött, midőn beesteledett, elcsöndesedett a börtön, és az őrszemélyzet egyik, forradalomtól nem eléggé átitatott tagja egy cédulát csúsztatott a már több hónapja raboskodó asszony munkától el nem durvult kezébe. Ez állt rajta: *Madame, ne féljen, meg fogom szabadítani.* Na ez volt a baj, ez a jóság. Mert ki volt a szabadító? Nem más, mint a tulajdon fia, a zabigyerek, a fattyú, akitől már olyan szerencsésen megszabadultunk, amely jóságtól az anya annyira meghatódott, hogy Nimes-ben, 1795. szeptember 22-i dátummal M. Foquet közjegyző előtt elismerte ezt a (jóságos) Valsint természetes fiának, és örökbe is fogadta, aki erre fölvette a Valsin (Walsin)-Esterházy nevet.

Hát így keveredtünk mi ebbe bele. Persze amikor a Dreyfus-botrány kipattant, azonnal pört indítottunk ellene, hogy tiltsák el az E. név használatától, ne hurcolássza itt nekünk a mocsokban, úriember amúgy sem antiszemita, de csak a grófi címtől tiltotta el a francia törvényszék (kleine Fische, gute Fische), a névhasználatot valami Code Napoleonra hivatkozva meghagyta; jogállam.

Összefoglalva tehát: a nemtelen őrnagy Esterházy ugyan, de éppenhogy csak. *Un peu.* (Francia az eredetiben.) Evvel a fáradsággal mindenki Esterházy, önök is, én is. Vagyis: Walsin. Tessék otthon gyakorolni: Walsin, Walsin, Walsin. Semmi Esterházy. Száz év múlva kikérdezem.

(*Lettre*, 1998. ősz)